

МІНІСТЕРСТВО ОСВІТИ І НАУКИ УКРАЇНИ
Східноєвропейський національний університет імені Лесі Українки
Кафедра спеціальної та інклюзивної освіти

ЗАТВЕРДЖУЮ
Проректор з науково-педагогічної і
навчальної роботи та рекрутації

проф. Гаврилюк С. В.

Протокол № 2 від 16.10. 2019 р

**ДІАГНОСТИКА ТА ВІДБІР ДІТЕЙ-ЛОГОПАТІВ
У СПЕЦІАЛЬНІ ЗАКЛАДИ (ГРУПИ)**

ПРОГРАМА

вибіркової навчальної дисципліни

підготовки бакалавра

спеціальності 012 «Дошкільна освіта»

освітньо-професійної програми «Дошкільна освіта»

Луцьк – 2019

Програма навчальної дисципліни «Діагностика та відбір дітей-логопатів у спеціальні заклади (групи)» підготовки бакалавра, галузі знань 01 Освіта, напрям підготовки 012 «Дошкільна освіта». - 2019р. – 10 с.

Розробник: Брушневська І.М., старший викладач, кандидат педагогічних наук

Рецензент: Кузава І.Б., доктор педагогічних наук, професор

Програма навчальної дисципліни затверджена на засіданні кафедри спеціальної та інклюзивної освіти

Протокол № 1 від 11 вересня 2019 р.

Завідувач кафедри:

(Кузава І.Б.)

Програма навчальної дисципліни схвалена науково-методичною комісією факультету педагогічної освіти та соціальної роботи

Протокол № 1 від 18 вересня 2019 р.

Голова науково-методичної комісії факультету педагогічної освіти та соціальної роботи

(Антонюк В.З.)

Програма навчальної дисципліни схвалена науково-методичною радою Східноєвропейського національного університету імені Лесі Українки

© Брушневська І.М. , 2019

1. ОПИС НАВЧАЛЬНОЇ ДИСЦИПЛІНИ

Найменування показників	Галузь знань, спеціальність, освітня програма, освітній ступінь	Характеристика навчальної дисципліни
<u>Денна</u> форма навчання	6.010101 Дошкільна освіта бакалавр	Вибіркова
Кількість годин/кредитів <u>120/4</u>		Рік навчання <u>4</u>
		Семестр <u>8-ий</u>
Аудиторних – 36 год.		Лекції <u>20 год.</u>
		Практичні заняття – <u>16 год.</u>
		Самостійна робота – <u>76 год.</u>
	Форма контролю: залік	

2. АНОТАЦІЯ КУРСУ

Програма з навчальної дисципліни «Діагностика та відбір дітей-логопатів у спеціальні заклади (групи)» є нормативним документом Східноєвропейського національного університету імені Лесі Українки, який розроблено кафедрою педагогіки на основі освітньої програми підготовки здобувачів вищої освіти відповідно до навчального плану для галузі знань 01 Освіта, напряму підготовки 012 «Дошкільна освіта» денної форми навчання. Навчальну програму укладено згідно з вимогами Європейської кредитної трансферно-накопичувальної системи (ЄКТС). Програма визначає обсяги знань, які повинен опанувати здобувач першого (бакалаврського) рівня відповідно до вимог освітньо-кваліфікаційної характеристики, алгоритму вивчення навчального матеріалу дисципліни «Діагностика та відбір дітей-логопатів у спеціальні заклади (групи)».

У системі підготовки педагогічних кадрів у галузі дошкільної освіти діагностика та відбір дітей-логопатів у спеціальні заклади (групи) займають одне з важливих місць. Діагностика мовленнєвих розладів є необхідною ланкою у формуванні цілісного уявлення майбутнього вихователя про свою професійну діяльність. Курс «Діагностика та відбір дітей-логопатів у спеціальні заклади (групи)» забезпечує високий рівень професійної підготовки вихователя, здатного творчо вирішувати завдання діагностики, навчання, виховання, корекції та компенсації мовленнєвих вад у дітей з метою їх інтеграції в сучасну систему соціальних відносин.

Метою викладання навчальної дисципліни «Діагностика та відбір дітей-логопатів у спеціальні заклади (групи)» є засвоєння методології та методу спеціального підходу до диференціації мовленнєвих вад, принципів відбору до спеціальних закладів (груп), підбору шляхів та методів усунення чи корекції порушень мовленнєвого розвитку, оволодіння

фактичним матеріалам, донесення відомостей про різноманітний розвиток дітей з мовленнєвою патологією.

Об'єктом – є основи логопедичних знань.

Предметом курсу «Діагностика та відбір дітей-логопатів у спеціальні заклади (групи)» є вивчення та діагностика вад мовленнєвого розвитку дітей, знаходження шляхів їх корекції з метою подальшого навчання, виховання та пристосування до життя у навколишньому середовищі.

Глибоке розуміння будь-якої теорії не можливе без дослідження і практичного вивчення підходів, пов'язаних з діагностикою та корекційно-виховним процесом навчання і вихованням дітей з мовленнєвою патологією. Викладання курсу «Діагностика та відбір дітей-логопатів у спеціальні заклади (групи)» будується на основі тісного зв'язку теорії та практики: навчання студентів вмінню спостерігати та аналізувати різні види мовленнєвих розладів, вправлятися у їхній диференціації, виявляти наявні труднощі у навчанні та вихованні, знаходити шляхи та способи їх корекції та компенсації, навчання та виховання.

3. КОМПЕТЕНЦІЇ

До кінця навчання студенти будуть компетентними у таких питаннях:

знатимуть:

- закономірності мовленнєвого розвитку дитини;
- складові понять «дитина з мовленнєвими вадами», «діагностика мовленнєвих вад», «корекція вад», «диференціація мовленнєвих вад», «спеціальні дошкільні навчальні заклади для дітей з мовленнєвими вадами»;
- характеристику різних видів відхилень у мовленнєвому розвитку дітей,
- складність структури та особливості процесу розвитку мови дітей, що мають мовленнєві вади;
- диференційні ознаки різних видів відхилень у мовленнєвому розвитку, визначати корекційні та компенсаторні можливості розвитку дітей та знаходити відповідні шляхи їх корекції.

умітимуть:

- диференціювати різні види порушень нормального мовленнєвого розвитку;
- визначати корекційні та компенсаторні можливості дітей з мовленнєвою патологією, давати характеристику різних видів відхилень у мовленнєвому розвитку;
- здійснювати диференціацію мовленнєвих вад та знаходити шляхи їх усунення.

4. ІНФОРМАЦІЙНИЙ ОБСЯГ НАВЧАЛЬНОЇ ДИСЦИПЛІНИ

Програма навчальної дисципліни складається з двох змістових модулів:

Змістовий модуль 1. Класифікація мовленнєвих вад, організація і зміст діагностичної діяльності логопеда

Змістовий модуль 2. Організація відбору дітей у спеціальні заклади дошкільної освіти дітей з вадами мовлення.

СТРУКТУРА НАВЧАЛЬНОЇ ДИСЦИПЛІНИ

Назви змістових модулів і тем	Кількість годин, відведених на:			
	Лекції	Практ. заняття	Сам. робота	
Змістовий модуль 1. <i>Класифікація мовленнєвих вад, організація і зміст діагностичної діяльності логопеда</i>				
Тема 1. Основні види мовленнєвих вад	4	2	5	
Тема 2. Концептуальні основи психолого-педагогічного дослідження в логопедії	2	2	5	
Тема 3. Диференціація розладів мовленнєвого розвитку дітей	4	4	6	
Змістовий модуль 2. Організація відбору дітей у спеціальні заклади дошкільної освіти дітей з вадами мовлення				
Тема 4. Особливості обстеження та діагностики мови дошкільників різного віку	4	4	20	
Тема 5. Методика діагностики та відбору дітей-логопатів у спеціальні заклади. Види обстежень	4	2	20	
Тема 6. Організація дослідження та відбору дітей-логопатів у спеціальні дошкільні навчальні заклади	2	2	20	
Всього:	20	16	76	

5. ЗАВДАННЯ ДЛЯ САМОСТІЙНОГО ОПРАЦЮВАННЯ

№ з/п	Тема	Кількість годин
1	Тема 1. Основні види мовленнєвих вад 1. Назвіть причини затримки мовленнєвого розвитку. 2. Описати методику обстеження дітей з дислалією. 3. Описати методику обстеження дітей з дизартрією. 4. Описати методику обстеження дітей з ринолалією. 5. Описати методику обстеження дітей з алалією.	5 год.

	<p>6. Описати методику обстеження дітей із заїканням.</p> <p>7. Описати методику обстеження дітей з інтелектуальною патологією.</p> <p>8. Описати методику обстеження дітей з вадами слуху.</p>	
2	<p>Тема 2. Концептуальні основи психолого-педагогічного дослідження в логопедії</p> <p>1. Назвіть основні уявлення про фізіологічні особливості психіки.</p> <p>2. Розкрийте поняття “структура дефекту”.</p> <p>3. Наведіть приклади первинних та вторинних симптомів у структурі мовного дефекту.</p> <p>4. Визначте роль концепції внутрішньої картини дефекту в логопсихології.</p> <p>5. Дайте характеристику педагогічної моделі діагностики.</p>	5 год.
3	<p>Тема 3. Диференціація розладів мовленнєвого розвитку дітей</p> <p>1. Розкрийте різницю у діагностиці дітей раннього віку із затримкою психічного та затримкою мовленнєвого розвитку.</p> <p>2. Проведіть диференціацію вад мовленнєвого розвитку та приглуховатості.</p> <p>3. Розкрийте методи та прийоми діагностики при інтелектуальних розладах та покажіть їх специфіку на відміну від діагностики мовленнєвих вад.</p> <p>4. Покажіть типові відмінності дітей з аутизмом на відміну від дітей з алалією, що дозволяють провести диференціацію цих вад.</p> <p>5. Розкрийте суть поняття нормального розвитку.</p> <p>6. Розкрийте принципи побудови класифікації дизонтогенезу.</p> <p>7. Чим відрізняється асинхронний розвиток від дисгармонійного.</p> <p>8. Дайте характеристику спотвореного та ураженого розвитку мови.</p>	6 год.
4	<p>Тема 4. Особливості обстеження та діагностики мови дошкільників різного віку</p> <p>1. Чим повинен керуватися логопед при виборі методів обстеження?</p> <p>2. Чи можуть вплинути на результати діагностики неправильно дотримані умови обстеження?</p> <p>3. Яким чином потрібно підбирати матеріал для обстеження дітей молодшого дошкільного віку?</p> <p>4. Яким чином потрібно підбирати матеріал для обстеження дітей середнього дошкільного віку?</p> <p>5. Яким чином потрібно підбирати матеріал для обстеження дітей старшого дошкільного віку?</p>	20 год.
5	<p>Тема 5. Методика діагностики та відбору дітей-логопатів у спеціальні заклади. Види обстежень</p>	20 год.

	1. Назвіть сфери застосування методу спостереження. 2. У чому полягає суть методів аналізу? 3. Як може бути використаний контент-аналіз у роботі логопеда? 4. Які анкети можуть бути застосовані в логопедії? 5. Наведіть приклади соціометрії в логопедії. 6. У чому полягає вимога з організації проведення обстеження? 7. Розкрийте послідовність процедури логопедичного обстеження.	
6	Тема 6. Організація дослідження та відбору дітей-логопатів у спеціальні заклади дошкільної освіти 1. Назвіть вимоги, що пред'являються до розробки тестів. 2. Сформулюйте вимоги до логопедів, що проводять відбір дітей у спеціальні дошкільні заклади. 3. Назвіть типові помилки порушення процедури діагностики. 4. Які основні етичні принципи процедури діагностики. 5. Засоби графічного представлення експериментальних даних. 6. Засіб табличного представлення експериментальних даних.	20 год.
	Разом	76 год.

6. РОЗПОДІЛ БАЛІВ ТА КРИТЕРІЇ ОЦІНЮВАННЯ

Поточний контроль (max = 40 балів)						Модульний контроль (max = 60 балів)		Загальна кількість балів
Змістовий модуль 1			Змістовий модуль 2			МКР 1	МКР 2	
T 1	T 2	T 3	T 4	T 5	T 6	30	30	100
5	5	10	10	5	5			

Шкала оцінювання (національна та ECTS)

Сума балів за всі види навчальної діяльності	Оцінка ECTS	Оцінка за національною шкалою
		для екзамену
90 – 100	A	Відмінно
82 – 89	B	Добре
75 - 81	C	
67 -74	D	Задовільно
60 - 66	E	
1 – 59	Fx	Незадовільно

7. РЕКОМЕНДОВАНА ЛІТЕРАТУРА

1. Анастаси А. Психологическое тестирование. / А. Анастаси, С. Урбина - Т. I, II. М.: Педагогика, 1982. – 458с.
1. Архипова Е. Ф. Коррекционная работа с детьми с церебральным параличом / Е.Ф. Архипова – М.: Просвещение. – 1989. – 79 с.
2. Боскис Р. М. Дети с нарушениями слуха. / Р. М. Боскис М. – 1981. – 86 с.
3. Бурлачук Л.Ф. Словарь-справочник по психодиагностике. / Ф. Л. Бурлачук, С. М. Морозов - СПб.: Питер, 2000. 528 с.
4. Бурлачук Л. Ф. Словарь-справочник по психологической диагностике / Л. Ф. Бурлачук, С. М. Морозов [Отв. ред. С.Б. Крымский] - Киев: Наук, думка. 1989. – 568с.
5. Власова Т.А. Учителю о детях с отклонениями в развитии. / Т. А. Власова, М. С. Певзнар – М. - 1973.– 126 с.
6. Выготский Л. С. Мышление и речь. / Л. С. Выготский – М.: Лабиринт, 1996. – 414с.
7. Выготский Л. С. Основы дефектологии. / Л. С. Виготский - СПб.: Лань, 2003. 656с.
8. Гвоздев О. М. Вопросы изучения детской речи. / О. М. Гвоздев – М., АПН РСФСР, 1961.- 98с.
9. Глухов В. П. О формировании связной описательной речи у старших дошкольников с общин недоразвитием речи / В. П. Глухов // Дафектология . – 1990. - № 6. – С. 63 – 70.
10. Ефименкова Л. Н. Формирование рачи у дошкольников. - / Л. Н. Ефименкова - М.: – Просвещение. – 1981. - 112 с.
11. Забрамная С.Д. Отбор умственно отсталых детей в спец. учреждения. / С. Д. Забрамная – М.: Просвещение. – 1977. – 96 с.
12. Задержка психического развития и пути ее преодоления. – М., 1976 // вып. 13. - 47 с.
13. Затримка психічного розвитку в дітей. [Під ред. Г. Д. Ілляшенко] – К. - 1996. – 96 с.
14. Зайцев М.М. Учителю о детях с отклонениями зрения. / М. М. Зайцев - М., 1973, – 63с.
15. Ілляшеноко Г.Д. Аномальна дитина в школі. / Г. Д. Ілляшеноко Н.М. Стадненко –К.: ІСДО, 1995. – 120 с.
16. Ингенкамп К. Педагогическая диагностика. / К. Ингенкамп - М.: Педагогика, 1991. - 238с.
17. Ипполитова А.Г. Открытая ринолалия. / А. Г. Ипполитова –М.: Просвещение, 1983. – 95 с.
18. Каше Г. А. Подготовка к школе детей с не достатками речи. / Г.А. Каше – М.: Просвещение, 1985. – 102с.
19. Калягин В. А. Фонемные нарушения в письменной речи и способы их анализа / В. А. Калягин // Письмо и чтение: трудности обучения и коррекция: Учеб. пособие [Под ред. О.Б. Иншаковой. М. О. Воронеж]: Моск. психол.-социальный ин-т; НПО «МОДЭК», 2001. С. 67-78.
20. Коберник Г.Н. Введение в специальность дефектология. / Г. Н. Коберник, В. Н. Синев – К.: Вища школа. – 1984. – 144 с.
21. Коберник Г.Н. Основы дефектологии. / Г. Н. Коберник, В. Н. Синев – К.: Вища шк.. – 1994. – 124 с.
22. Коррекция речи у детей шестилетнего возраста в процессе обучения. К.: Рад. шк. 1984. – 89 с.
23. Лебединская К.С. Диагностика раннего детского аутизма. / К. С. Лебединская, О. С. Никольная – М.: Просвещение, 1991. – 96 с.
24. Логопедия [Под.ред. Л. С. Волковой] –М.: Просвещение, 1989. – 528 с.
25. Логопедия [Под. ред. Шеремет М. К.] – К. ЛОГОС 2010. – 438с.
26. Лурия А. Р. Мышление и речь. / А. Р. Лурия – М. Москов. Ун-т, 1975. – 348с.
27. Марченко І. С. Усвідомлення словесного складу мовлення дітьми старшого дошкільного віку із ЗНМ ІІІ рівня / І. С. Марченко, Н. В. Маслюк // Корекційна педагогіка. – 2009. - № 1. – С. 31 – 37.
28. Меграбян А. Психодиагностика невербального поведения. / А. Меграбян - СПб.: Речь, 2001. - 256с

29. Методика діагностики відхилень у розумовому розвитку молодших школярів та старших дошкільників [Під ред. Стадненко Н. М.] – К., – 1987. – 296 с.
30. Методы коррекции нарушений звуковой стороны речи у детей [Под ред. Ленской Р. Г.] - Киев. - 1969. – 82 с.
31. Принципы отбора детей во вспомогательные школы [Под ред. Г.М. Дульнева] – М., 1969. – 96 с.
32. Основы специальной психологии: Учеб. пособие для студ. сред. пед. учеб. завед. // Л.В. Кузнецова, Л.И. Переслени, Л.И. Солнцева и др.; [Под ред. Л.В. Кузнецовой] М.: Академия, 2002. - 480 с.
33. Психологическая диагностика [Ред. К.М. Гуревич, Е.М. Борисова. М. О. Воронеж]: Моск. психол.-соц. ин-т, МОДЕК, 1997. - 367 с.
34. Психология. Словарь [Под общ. ред. А.В. Петровского, М.Г. Ярошевского]. 2-е изд., испр и доп. М.: Политиздат, 1990. - 494 с.
35. Психолого-медико-педагогическая консультация [Под ред. Л. М. Шипицыной] СПб.. 1999. - 201 с.
36. Ребер А. Большой толковый психологический словарь. / А. Ребер Т. 1 (А-О) // Пер. с англ. М.: АСТ; Вече, 2001. - 592 с.
37. Савченко М. А. Виправлення вад звуковимови у дітей. / М. А. Савченко – К., 1987.
38. Самсонов Ф. А. Основы генетики в дефектологии. / Ф. А. Самсонова – М.,; «Просвещение» – 1980, – 111 с.
39. Селиверстов В. М. Педагогические истоки логопедии. / В. М. Селиверстов – Ю. Г. Гаубих - М., – 1984. – 77 с.
40. Селецкий А. И. Психопатология детского возраста. / А. И. Селецкий – К.: Вища школа, 1987. – 296 с.
41. Семаго М.М. Психолого-медико-педагогическое обследование ребенка: Комплект рабочих материалов / М. М. Семаго, Т. В. Ахутина, Н. Я. Семаго, Н. А. Светлова, М. И. Береславская [Под общ. ред. М. М. Семаго] - М.: АРКТИ, 1999. -136 с.
42. Сеченов И.М. Избранные произведения. / И. М. Сеченов - М.: Гос. уч.-пед. изд-во Мин. проев. РСФСР, 1953. - 335 с.
43. Соботович Е.Ф. Нарушение речевого развития у детей и пути их коррекции. / Е.Ф. Соботович – К.: ИСДО, 1995. – 196с.
44. Талызина Н.Ф., Карпов Ю.В. Педагогическая психология: Психодиагностика интеллекта. М.: Изд-во МГУ, 1987. 63 с.
45. Трофименко Л. І. Корекційне навчання з розвитку мовлення дітей середнього дошкільного віку із ЗНМ. / Л. І. Трофименко. – К.: Актуальна освіта, 2007. – 119с.
46. Ульenkova У.В. Шестилетние дети с задержкой психического развития. / У. В. Ульenkova - М., 1990. – 183 с.
47. Филичева Т. Б. Логопедическая работа в специальном детском саду. / Т. Б. Филичева, Г. В. Чиркина – М.: Просвещение, 1987. – 279с.
48. Шошин П. Б. Метод экспертных оценок: Учеб. пособие. М.: Изд-во МГУ, 1987.79с.

Питання до заліку «ДІАГНОСТИКА ТА ВІДБІР ДІТЕЙ –ЛОГОПАТІВ У СПЕЦІАЛЬНІ ЗАКЛАДИ (ГРУПИ)»

1. Дайте характеристику мови як вищої психічної функції.
2. Охарактеризуйте мову з позиції психолінгвістики.
3. Розкрийте класифікацію мовленнєвих розладів.
4. Охарактеризуйте основні види мовленнєвих розладів.
5. Охарактеризуйте дизонтогенез дітей з мовленнєвими розладами.
6. Покажіть диференціацію розладів мовленнєвого розвитку.
7. Охарактеризуйте нейропсихологічну модель.
8. Охарактеризуйте психотерапевтичну модель.
9. Охарактеризуйте педагогічну модель діагностики.

10. Розкажіть про види обстеження, розкрийте процедуру обстеження.
11. Опишіть особливості діагностики дітей раннього дошкільного віку.
12. Опишіть особливості діагностики дітей старшого дошкільного віку.
13. Опишіть інтерпретацію даних.
14. Розкрийте етапи логопедичного обстеження.
15. Розкрийте різницю у діагностиці дітей раннього віку із затримкою психічного та затримкою мовленнєвого розвитку.
16. Проведіть диференціацію вад мовленнєвого розвитку та приглухуватості.
17. Розкрийте методи та прийоми діагностики при інтелектуальних розладах та покажіть їх специфіку на відміну від діагностики мовленнєвих вад.
18. Розкрийте суть поняття нормального розвитку.
19. Чим відрізняється асинхронний розвиток від дисгармонійного.
20. Дайте характеристику спотвореного та ураженого розвитку мови.
21. Назвіть причини затримки мовленнєвого розвитку.
22. Назвіть основні уявлення про фізіологічні особливості психіки.
23. Розкрийте поняття “структура дефекту”.
24. Наведіть приклади первинних та вторинних симптомів у структурі мовного дефекту.
25. Визначте роль концепції внутрішньої картини дефекту в логопсихології.
26. Дайте характеристику педагогічної моделі діагностики.
27. В чому полягає вимога з організації проведення обстеження?
28. Розкрийте послідовність процедури логопедичного обстеження.
29. Чим повинен керуватися логопед при виборі методів обстеження?
30. Чи можуть вплинути на результати діагностики неправильно дотримані умови обстеження?